Борис Олександрович Лупанов (1887-1959): до 130 річчя від дня народження

17 серпня виповнилося 130 років від дня народження одеського літературознавця, мовознавця, фахівця з романо-германської філології Бориса Олександровича Лупанова. Борис Лупанов народився 1887 р. у місті Ізмаїл в родині спадкового дворянина Олександра Григоровича Лупанова. Його мати Ганна Логіновна – донька ізмаїльського священика Л. Колиновського.

Будівля Болградської гімназії кінця XIX ст.

У 1897-1906 рр. Б. О. Лупанов навчався у гімназії імені імператора Олександра III у Болграді.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

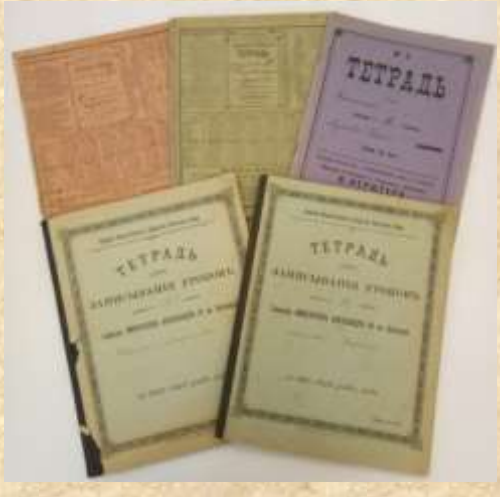

Гімназійні зошити Б. Лупанова

У 1906 р. вступає до Новоросійського університету на словесне відділення історико-філологічного факультету та, по закінченню, в 1910 р. отримує дипломом першого ступеня.

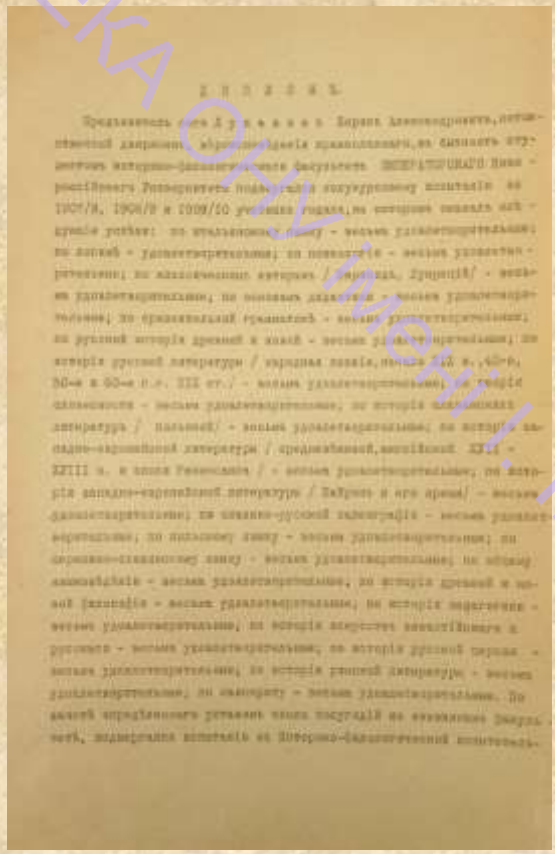

Диплом історико-філологічного факультету Імператорського Новоросійського університету Б. Лупанова

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

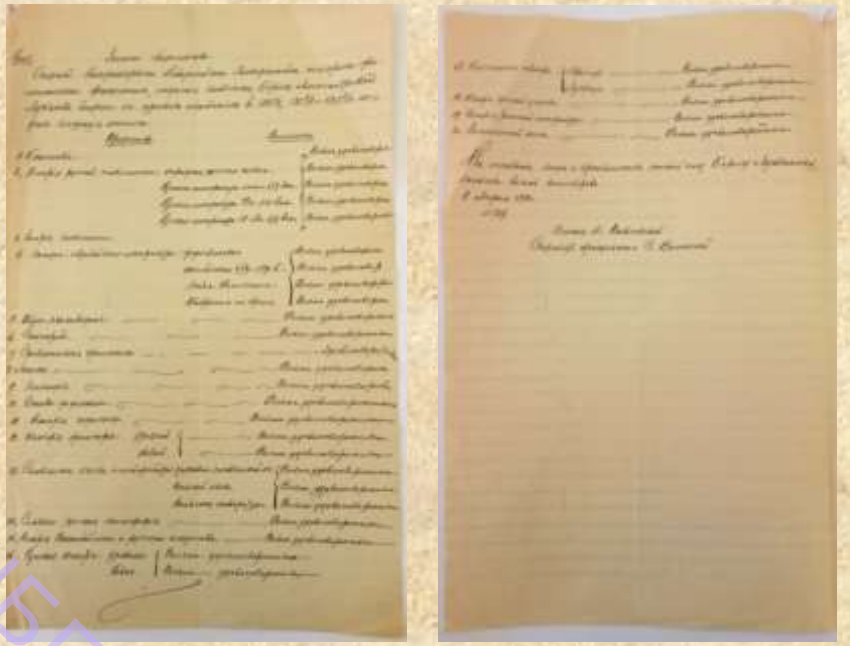

Копія залікового свідоцтва словесного відділення історико-філологічного факультету Імператорського Новоросійського університету Б. Лупанова (1 квітня 1910 р.)

Після закінчення університету Б. Лупанов розпочав викладацьку діяльність у середніх навчальних закладах Одеси: технікумі загальної і прикладної хімії, гімназіях, а потім – у вищих навчальних закладах: Одеському державному університеті, Одеській музичній консерваторії, Одеському медичному інституті, Одеському державному педагогічному інституті іноземних мов та в Одеському сільсько-господарському інституті. У ті роки викладачам дозволялося працювати за сумісництвом. Б. О. Лупанов викладав російську мову та літературу, зарубіжну літературу, латинську та романо-германські мови, історію педагогіки, методику викладання російської мови. Сам він володів грецькою, польською, англійською, німецькою, французькою, італійською, латинською мовами, вивчав іспанську і санскрит.

У 1914-1920 рр. Б. О. Лупанов був лектором з історії всесвітньої літератури в Одеській консерваторії.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Русское Музыкальное Общество

Одесская Консерватория

УДОСТОВЕРЕНІЕ.

Дано Борису Александрову Лупанову в том, что он состоит лектором Одесской Консерватории Русского Музыкальн. Общества по истории Всемирной литературы

что удостоверяю своей подписью и приложением печати Консерватории

Директор Консерваторіи

Посвідчення викладача Музичної консерваторії Б. О. Лупанова (9 травня 1919 р.)

Паралельно з викладацькою діяльністю Б. Лупанов готувався до складання іспитів на отримання професорського звання. Водночас, до 1920 р., Борис Олександрович викладав латину, російську мову та літературу в Одеській жіночій гімназії Ніни Антонівни Бутович **(**нині – будівля Одеського училища мистецтва і культури імені К. Ф. Данькевича**)**. У 1919 р. Б. Лупанов склав магістерські екзамени. Радою професорів Новоросійського університету Б. Лупанов був обраний і затверджений доцентом кафедри історії західноєвропейських літератур і мов. У якості доцента, пізніше – професора, Б. О. Лупанов викладав у колишньому Новоросійському університеті, а після його закриття – у Гумобіні (Інституті гуманітарно-суспільних наук), загальні та спеціальні курси історії західноєвропейських літератур і мов. Після закриття Гумобіну Б. Лупанов викладав іноземні мови у вищих учбових закладах міста. Із 1921 до 1924 р. читав курс лекцій в Одеському сільсько-господарському інституті українською мовою, викладав італійську мову.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Удостоверение

Дано сие удостоверение Лупанову Борису Александровичу в том, что он состоит на советской службе, в качестве преподавателя Института Народного Хозяйства, что подписью и приложением печати удостоверяется.

Ректор

Управ.

Довідка Б. Лупанову про викладання в

Інституті народного господарства, 5.10. 1921 р.

Цікаво, що свого часу Б. О. Лупанов навчав Сергія Павловича Корольова, майбутнього відомого конструктора космічних ракет, одного з основоположників практичної космонавтики. У 1922 р. С. П. Корольов вступив до Одеської будпрофшколи № 1 на Старопортофранківській вулиці, де Борис Олександрович Лупанов викладав російську мову та літературу. Згодом С. П. Корольов згадував літературні диспути, які влаштовував Б. О. Лупанов. Лупанов цінував Льва Толстого та всіляко прививав учням любов до його творчості. Диспути проводилися по всіх великих творах письменника. Наприклад, багато суперечок були виникликані до романаму «Воскресіння». Думки були різними, а Сергій Корольов сказав, що «Воскресіння сьогодні ще не означає, що завтра не настане понеділок». Це врізалося в пам'ять, і в класі потім згадували про «понеділок» Сергія Корольова.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. МЕЧНИКОВА

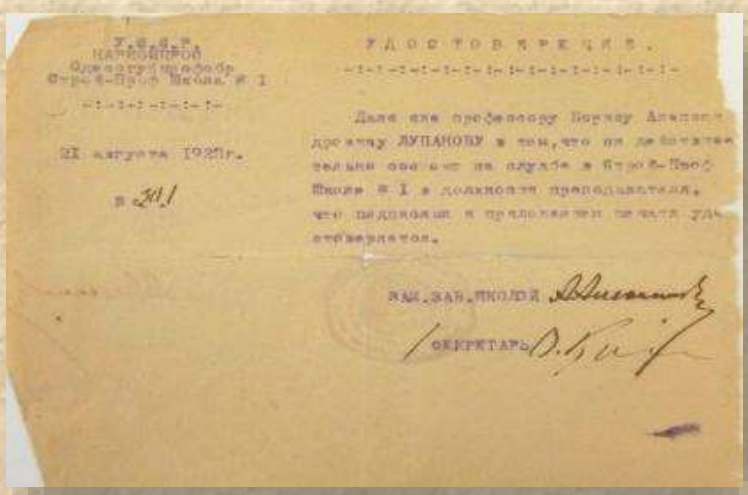

УДОСТОВЕРЕНІЕ.

Дана сия профессору Борису Алексеевичу ЛУПАНОВУ в том, что он действительно состоит на службе в Строй-Проф Школе № I в должности преподавателя, что подписями и приложением печати удостоверяется.

21 августа 1928г.

№ 301

Зав. школой

Секретарь

Посвідчення викладача Одеської будпрофшколи Б. О. Лупанова

У 1924 р. конкурсною комісією Б. О. Лупанов був обраний до складу викладачів Медичного інституту з дорученням читати курс латинської мови.

ДОВІДКА.

Дана ця гр. ЛУПАНОВУ Б.О. в тім, що він з 15 Вересня 1924 року по цей час є на службі в Одеському Державному Медичному Інституті на посаді Викладача, що підписами та прикладенням печатки посвідчується.

Видана для представлення до О.П.І.-

Секретар

Довідка з відділу кадрів Одеського медичного інституту

У 1930 р. Б. О. Лупанов подавав заяву на ім’я директора Державної наукової бібліотеки (нині – ОННБ) про прийняття його до складу співробітників, але документів про те, що він був прийнятий на роботу, немає.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

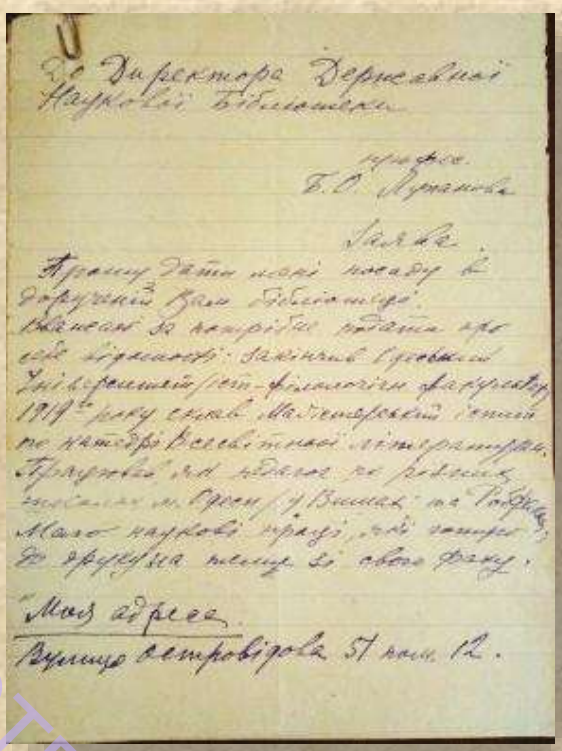

До Директора Державної
Наукової Бібліотеки

проф.
Б. О. Лупанова

Заява.

Прошу дати мені посаду в
дорученій Вам Бібліотеці.
Виконав за попередні роботи про
себе відомості: закінчив Одеський
Університет (ист.-філологічн. факультет)
1919 року, склав Державний іспит
по катедрі всесвітньої літератури.
Працював на педагог. роботі
[illegible] м. Орен. у Вишах та Робфаках.
Маю наукові праці, які можуть
бути друковані тепер в своїй фазі.

Мая адреса.
Вулиця Петровірова 57 кв. 12.

Заява Б. Лупанова про прийом на роботу до
Державної Наукової бібліотеки

Із січня 1931 р. Борис Олександрович – доцент кафедри всесвітньої літератури Одеського інституту народної освіти (ОІНО). У 1932 р., після відкриття в Одеському медичному інституті кафедри мов, на конкурсній основі Б. О. Лупанов був обраний завідувачем кафедри. Із квітня 1933 р. – доцент Одеського обласного філіалу Всеукраїнської промакадемії, а з 1934 р. – професор.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

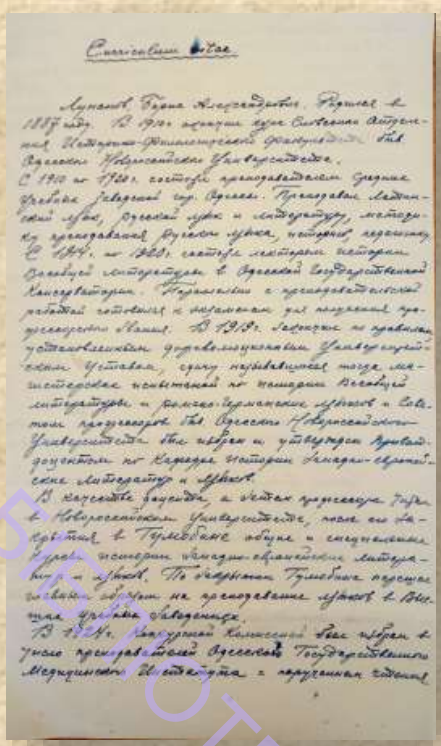

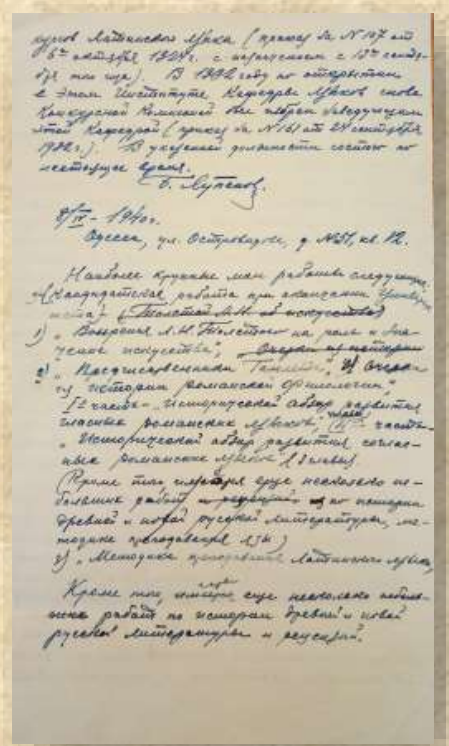

Автобіографія Б. О. Лупанова (8 квітня 1940 р.)

У 1938 р. Борис Лупанов був запрошений на посаду завідувача кафедри романської філології у щойно відкритому Одеському державному педагогічному інституті іноземних мов. Із 1940 р. Б. О. Лупанов – заступник директора інституту з наукової та учбової роботи. З 10 вересня 1941 р. виконував обов’язки директора інституту, організував евакуацію інституту до Маріуполя.

Службові довідки Б. Лупанова з Одеського державного педагогічного інституту іноземних мов

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

У період окупації він залишався в Одесі, викладав латинську мову в Медичному інституті. У вересні 1945 р. був зарахований до штату співробітників Одеського державного університету. Починаючи з 24 травня 1947 р. почергово читав курси історії західноєвропейської літератури і загального мовознавства. 15 січня 1947 р. звільнений у зв'язку з забороною праці за сумісництвом. І з цього часу він викладав тільки у медінституті.

Батько Бориса Олександровича помер у 1921 р., мати – у 1939 р. Сім'ї він не мав, усе життя прожив самотньо. Остання одеська адреса Б. О. Лупанова – вул. Островідова (Новосельського), буд. 51, кв. 12.

м. Одеса, вул. Островідова (Новосельського), 51 (остання адреса Б. О. Лупанова)

Помер Б. О. Лупанов у 1959 р., похований в Одесі.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Після смерті Борис Лупанова його особиста бібліотека та невеликий архів (автобіографія, послужний список та інші документи, які були потрібні для влаштування на роботу, рукописи його наукових праць) надійшли до Наукової бібліотеки Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова.

Книжковий фонд Б. О. Лупанова Наукової бібліотеки Одеського національного університету містить 1491 назву книг (27831 одиницю) дванадцятьма мовами. Художня та наукова література підібрана за тематикою наукових інтересів власника.

Художня література представлена повними зібраннями творів вітчизняних і зарубіжних класиків, серед яких зарубіжні письменники представлені мовою оригіналу, і в кращих російських перекладах. Значна частина фонду – підручники з грецької, латинської та інших європейських мов (108 одиниць). Багато мовних і тлумачних словників (25 одиниць). Є енциклопедичний словник Брокгауза і Єфрона. Широко представлені книги з літературознавства, в тому числі – українського (усього 566 найменувань).

Значна частина приватної книжкової колекції Б. О. Лупанова – це рідкісні бібліографічні видання, присвячені Т. Г. Шевченку. Цікавими є бібліографічні видання, присвячені життю та творчості Т. Г. Шевченка. Це критико-біографічний нарис В. П. Краніхфельда «Т. Г. Шевченко співак України» і видання «Т. Г. Шевченко. Його життя і поезія». Примірники цих видань містять інскрипти власника: «*Б. Лупанов*».

Власницький запис Б. О. Лупанова.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

«Т. Г. Шевченко співак України» В. П. Краніхфельда (СПб., 1911).
Обкладинка та сторінка видання з підписом Б. Лупанова

До 100-річного ювілею від дня народження поета Т. Г. Шевченка в одеській друкарні «Південно-Російського товариства друкарської справи» у 1914 р. вийшла книга «Т. Г. Шевченко. Його життя і поезія». Університетське видання було надруковано на користь Одеського педагогічного товариства взаємодопомоги – однієї з перших професійних організацій педагогів і вихователів в Одесі. Так, кошти від продажу книг цього видання призначалися для допомоги вчителям міста Одеси. Видання починається «Заповітом» Тараса Шевченка, а продовжує його бібліографічний нарис К. А. Іващенка про життя і творчість поета. У невеликій, але цікавій статті «Бережіть могили» О. П. Петровський розповідає про те, як він у 1912 р. побував у місті Каневі та відвідав могилу Тараса Григоровича на високому березі Дніпра. Співавтори книги були членами Одеського педагогічного товариства взаємодопомоги. На останній сторінці книги вміщено вірш М. О. Некрасова «На смерть Шевченко». Видання «Т. Г. Шевченко. Його життя і поезія», кошти з продажу якого були призначенні Одеському педагогічному товариству, є досить рідкісним. Примірники збереглися в Науковій бібліотеці Одеського національного

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

університету імені І. І. Мечникова (1 прим.), Одеській національній науковій бібліотеці (1 прим.), Науковій бібліотеці ім. М. Максимовича Київського національного університеті імені Тараса Шевченка (1 прим.) і в Російській державній бібліотеці (2 прим.).

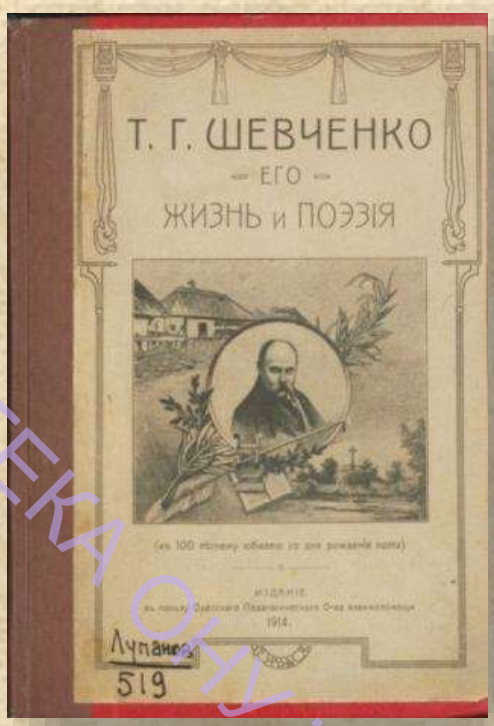

«Т. Г. Шевченко. Його життя і поезія» (Одеса, 1914). Обкладинка видання.

У фонді Б. О. Лупанова багато книг з історії античності, середніх віків, вітчизняної та західноєвропейської історії. У цілому, його книжкова колекція, в якій немає якихось особливо рідкісних видань, є прекрасно підібраною бібліотекою вченого-філолога.

Наукові праці професора Бориса Лупанова лишилися в рукописах в архівному фонді. У 2017 р. працівниками відділу рідкісних книг та рукописів Наукової бібліотеки ОНУ розпочалася і триває робота з опрацювання архівного фонду вченого, по завершеню буде оприлюднений реєстр особових архівних документів.

Роботи Бориса Олександровича Лупанова надруковані на машинці або написані від руки чітким почерком. Назвемо основні з його праць. Це «Из

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

прошлого романских языков: Исторические очерки некоторых фонетических явлений романских языков» (Одесса, 1944. – 127 с.), «Л. Н. Толстой об искусстве».

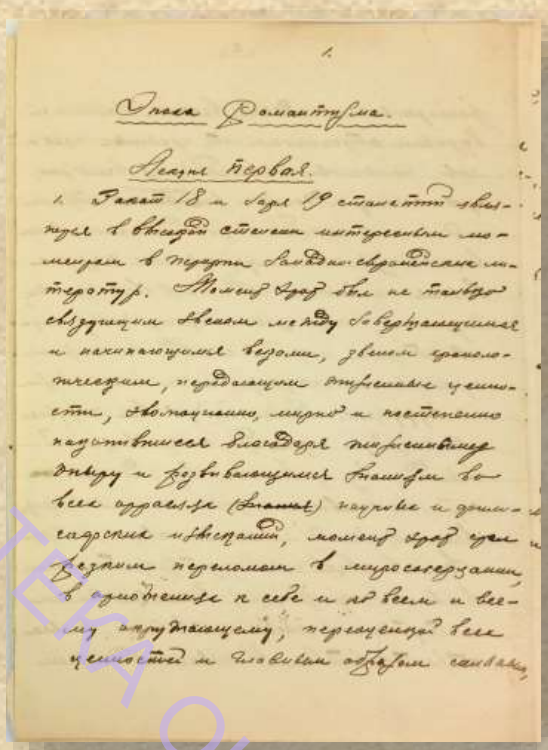

Автограф Б. О. Лупанова

Рукописи праць Б. Лупанова з його архіву

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Іменний книжковий фонд професора Б. О. Лупанова та його архівна спадщина представляють безсумнівний інтерес для науковців, викладачів і студентів-філологів та істориків найширшого профілю.

Укладачі: Д. В. Ревенко, Т. М. Шершун

Із цифровими версіями деяких примірників з іменного фонду Ф Б. О. Лупанова можна ознайомиться за електронною адресою:
http://rarebook.onu.edu.ua:8081/handle/store/2046

Повна версія карткового каталогу іменного фонду Б. О. Лупанова:
http://library.onu.edu.ua/cards/1.php?letter=6&box=687&image=688

При використанні матеріалів посилання на офіційний сайт Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова є обов'язковим

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА